

آموزش و پرورش و تحولات اجتماعی ایران

هادی کریمی

سرشناسه	: کریمی عقدا، هادی، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: آموزش و پرورش و تحولات اجتماعی ایران / هادی کریمی عقدا.
مشخصات نشر	: یزد: اشراق کویر، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۰۸۹-۸-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: آموزش و پرورش -- ایران -- تاریخ
موضوع	: Education -- Iran -- History
موضوع	: تحولات آموزشی -- ایران -- تاریخ
موضوع	: Educational change -- Iran -- History
موضوع	: تحولات اجتماعی -- ایران -- تاریخ
موضوع	: Social change -- Iran -- History
موضوع	: ایران -- اوضاع اجتماعی
موضوع	: Iran -- Social conditions
رده بندی کنگره	: LA۱۳۵۱/ک۴۸ ۱۳۹۷
رده بندی دیسی	: ۳۷۰/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۳۰۴۸۱۸

اشعارات اشراق کویر

یزد - ۹۷۷

عنوان کتاب:	آموزش و پرورش و تحولات اجتماعی ایران
پدید آور:	دکتر هادی کریمی عقدا
طرح جلد و صفحه آرا:	محمد مهدی و فرزانه بابایی
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۸۰۸۹-۸-۴
ناشر:	اشراق کویر
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۷
شماره ثبت:	۴۵۵-۹۷
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۱۴۰۰۰ تومان

فهرست

۵	فهرست
۹	پیشگفتار
۱۳	فصل اول: کلیات
۱۵	مقدمه
۱۶	مفهوم شناسی
۱۶	تغییر، تحول و جنبش اجتماعی
۱۸	تغییرات سیاسی، تغییرات تربیتی
۱۹	نوآوری آموزشی
۲۰	اصلاحات آموزشی
۲۲	آموزش و پرورش و حکومت
۲۲	نظریه کارکرد گرایی
۲۶	نظریه های تضاد
۲۷	حکومت و آموزش و پرورش
۲۷	اقتصاد و آموزش و پرورش
۲۸	ساختار اجتماعی و آموزش و پرورش
۲۹	فرهنگ و آموزش و پرورش

فصل دوم: سیر تحولات و اصلاحات آموزشی قبل از حکومت قاجار

۳۳	در ایران
۳۵	آموزش و پرورش در ایران پیش از اسلام
۳۷	مبانی آموزش و پرورش در ایران باستان
۳۸	دانشگاه جندی شاپور
۴۰	سیر تحولات اصلاحات آموزشی پس از اسلام تا حکومت قاجار در ایران
۴۴	جمع بندی و نتیجه گیری

فصل سوم: سیر تحولات و اصلاحات آموزشی از حکومت قاجار تا

۴۵	انقلاب مشروط
۴۷	مقدمه
۴۷	اعزام محصل به خارج از کشور
۴۹	تاسیس دارالفنون
۴۹	تاسیس وزارت علوم (معارف)
۴۹	تاسیس مدارس جدید توسط میسیونرهای مذهبی
۵۰	تاسیس مدارس ابتدایی به سبک اروپایی
۵۰	تاسیس انجمن معارف
۵۰	تاسیس شورای عالی معارف
۵۱	جمع بندی و نتیجه گیری

فصل چهارم: سیر تحولات و اصلاحات آموزشی دوران انقلاب

۵۱	مشروطه در ایران
۵۳	مقدمه
۵۴	بررسی وضعیت آموزش و پرورش در آغاز حکومت ملی
۵۶	جمع بندی و نتیجه گیری

فصل پنجم: سیر تحولات و اصلاحات آموزشی از سلطنت

رضاخان تا جنگ جهانی دوم ۶۹

مقدمه ۷۱

تاسیس دارالمعلمین عالی ۷۲

تاسیس دانشسرای مقدماتی ۷۳

تاسیس دانشگاه تهران ۷۴

بررسی روند ترب زدگی و اسلام ستیزی در آموزش و پرورش دوره رضاخان ۷۶

جمع بندی و نتیجه گیری ۷۷

فصل ششم: سیر تحولات و اصلاحات آموزشی بعد از جنگ جهانی

دوم تا پیروزی انقلاب اسلامی ۷۹

مقدمه ۸۱

برنامه ریزی برای نظام آموزشی کشور ۸۲

تاسیس مدارس جدید توسط ایرانیان متدین ۸۵

تاسیس مدارس یا فعالیت در مدارس توسط مسلمانان مبارز ۹۰

جمع بندی و نتیجه گیری ۹۳

فصل هفتم: سیر تحولات و اصلاحات آموزشی پس از پیروزی

انقلاب اسلامی ۹۷

مقدمه ۹۹

بررسی روند تغییرات بنیادین در نظام آموزش و پرورش کشور ۹۹

بررسی عملکرد وزارت آموزش و پرورش پس از پیروزی انقلاب اسلامی ۱۰۵

تحلیل برخی از برنامه ریزی های صورت گرفته در آموزش و پرورش بعد از پیروزی انقلاب ۱۱۳

الف) قانون تاسیس مدارس غیرانتفاعی ۱۱۳

ب) تاسیس مدارس متنوع ۱۲۴

۱۳۰.....	ج) بررسی روند شکل گیری، انحلال و احیای امور تربیتی
۱۳۵.....	د) بررسی روند شکل گیری نظام جدید آموزش متوسطه
۱۳۹.....	ه) بررسی کیفیت جذب، گزینش، تربیت و نگهداری نیروی انسانی
۱۴۰.....	طرح سرباز معلم
۱۴۳.....	۲) جذب معلم از طریق شرکت های خدماتی (خرید خدمت):
۱۴۴.....	۳) دانشکاه فرهنگیان
۱۵۸.....	جمع بندی و نتیجه گیری
۱۶۲.....	منابع

رزن والقلم وما یسطرون

پیشگفتار

توجه و باور به نقش و جایگاه مهم نهاد آموزش و پرورش در انتقال ارزش ها، هدایت جامعه پذیری افراد جامعه و کمک به توسعه کشور می تواند کمک موثری در رشد فرهنگی و اقتصادی کشور داشته باشد. با توجه به این به در کتاب های جامعه شناسی، تاریخ و اقتصاد آموزش و پرورش مبانی نظری مرتبط با ارتباط آموزش و پرورش و اقتصاد ارائه شده است. در کتاب حاضر سعی شده است ضمن مفروض انگاشتن و نگاه اجمالی به برخی از مبانی مطرح در خصوص ارتباط میان نهاد آموزش و پرورش و حکومت با بررسی سیر تاریخی اصلاحات و برنامه ریزی هایی که در نظام آموزشی کشور روی داده است به صورت مصداقی به نقش آموزش و پرورش در برخی از تحولات اجتماعی پرداخته شود.

کتاب حاضر که می‌تواند به عنوان منبع درسی دروس جامعه‌شناسی و تاریخ آموزش و پرورش مورد استفاده قرار گیرد به منظور نشان دادن نقش و جایگاه نهاد آموزش و پرورش در حفظ ثبات و ایجاد فضای مناسب فرهنگی و سیاسی، جامعه در هفت فصل تهیه شده است. فصل اول کتاب ضمن واکاوی برخی از مفاهیم مرتبط با موضوع پژوهش به توصیف اجمالی نظریات مطرح در خصوص ارتباط میان نهاد آموزش و پرورش و حکومت می‌پردازد. در فصل دوم کتاب سیر تحولات آموزش و پرورش ایران تا قبل از حکومت قاجار، از آغاز تا انقلاب به دو دوره قبل و بعد از اسلام مورد توجه قرار گرفته است؛ البته با توجه به مطرح کردن نقش آموزش و پرورش در تحولات اجتماعی و کمرنگ بودن جایگاه نظام آموزشی به عنوان یک نهاد وابسته به حکومت‌ها در این دوران، مطالب این فصل به صورت مختصر ارائه شده است. در فصل سوم کتاب با توجه به شروع دوران مواجهه ایرانیان با مظاهر تمدن و فرهنگ اروپایی و آغاز روند مدرن‌شدگی نهادهای اجتماعی ایران و تاثیر آن در انقلاب مشروطه، به برنامه‌های آموزشی اعزام محصل به خارج از کشور، تاسیس دارالفنون و زمینه‌های اول آن، تاسیس مدارس توسط میسیونرهای خارجی، تاسیس مدارس ابتدایی به سبک اروپایی و شکل‌گیری انجمن معرف پرداخته شد. فصل چهارم شامل مباحثی در خصوص اقدامات و مصوبات مجلس ملی در خصوص نهاد آموزش و پرورش و برخی برنامه‌های اجرا شده در این چارچوب است. در تحلیل نهایی این فصل به این مهم اشاره شد که مشروطه خواهان نتوانستند از طریق توسعه مدارس، مبانی انقلاب مشروطه مورد نظرشان را به مردم منتقل کنند.

در فصل پنجم کتاب به اقدامات رضا خان در غربی کردن نهاد اجتماعی کشور و به خصوص آموزش و پرورش اشاره شد. و این مهم مورد توجه قرار گرفت که هر چند در این دوران اقدامات اساسی در خصوص اداره متمرکز نظام آموزشی کشور، تربیت معلم

و تاسیس دانشگاه تهران صورت گرفت. اما به علت فاصله و تضاد میان برنامه‌های مورد نظر حکومت و فرهنگ عامه مردم و همچنین تضاد میان آموزش‌های ارائه شده در نهاد رسمی آموزش کشور با آموزش‌های روحانیون و مدارس علمیه، برنامه‌های غرب‌گرای آن‌ها از طرف مردم پذیرفته نشد. فصل ششم به برنامه‌های آموزشی اجرا شده در کشور از پایان جنگ جهانی دوم تا پیروزی انقلاب اسلامی ایران اشاره دارد؛ بر این اساس ضمن توجه به ناکارآمدی برنامه‌های آموزشی که بر اساس نظر برنامه ریزان خارجی و الگوبرگیزی از نظام آموزشی آنان صورت گرفته است، به تحلیل نقش و جایگاه برنامه‌های مدارس اسلامی در پیروزی انقلاب اسلامی و کادر سازی برای اداره کشور بعد از پیروزی انقلاب پرداختیم. در فصل آخر کتاب به بررسی برنامه ریزی‌های آموزشی صورت گرفته در جمهوری اسلامی ایران و میزان همخوانی آن با اهداف انقلاب اسلامی و تقویت آن پرداختیم؛ تصویب رای قانون تاسیس مدارس غیر انتفاعی در سال ۱۳۶۷ (ه.ش) و میزان توافق آن با اهداف اعلامی که در سال ۱۳۵۷ (ه.ش) به پیروزی رسید یکی از برنامه ریزی‌های آموزشی بود که در آن اشاره شد و نشان دادیم که با توجه به نقش این مدارس در دامن زدن به فاصله طبقاتی در جامعه و تضاد آن با عدالت آموزشی به عنوان یکی از اهداف شکل‌گیری انقلاب اسلامی، ایران تصویب و اجرای این قانون نمی‌تواند در راستای اهداف مورد نظر انقلاب اسلامی ایران باشد. با توجه به اسلامی بودن انقلاب سال ۱۳۵۷ (ه.ش) ایران و انتظار و اعتماد مردم به برنامه‌های دین محور نهادهای اجتماعی و بخصوص نهاد آموزش و پرورش به این مهم اشاره شد که ایا انگونه که انتظار می‌رفت در طی سال‌های بعد از انقلاب به ارائه و تدوین مبانی محکم و منسجم فلسفی مبتنی بر تربیت اسلامی در کشور پرداخته شده است. به غیر از بررسی اقدامات صورت گرفته در خصوص تدوین مبانی نظری منسجم مرتبط با تربیت اسلامی

به سیر برنامه‌های نظام آموزشی کشور در حوزه تربیتی اشاره شد و ضمن ارائه گزارشی از حذف و احیای معاونت پرورشی در وزارت آموزش و پرورش، به نقد اقدامات انجام شده در این حوزه پرداختیم. در ادامه ضمن توجه به رویکرد اسلامی به نقش تربیتی معلم در نظام آموزشی کشور به اقدامات انجام شده در خصوص تربیت معلم در کشور پس از پیروزی انقلاب اسلامی اشاره شد و ضمن نقد کمرنگ شدن جایگاه مراکز تربیت معلم، بر تربیت نیروی انسانی مورد نظر آموزش و پرورش، اقدام به احیای مراکز تربیت معلم از طریق تأسیس دانشگاه تربیت معلم (دانشگاه فرهنگیان) را مورد ارزیابی قرار داده و ضمن ارزشمند دانستن این اقدام، پیشنهادهایی در راستای بالا بردن کیفیت دانشگاه تربیت معلم ارائه گردید.

در پایان با سپاس فراوان از خوانندگان متعال، که این فرصت را به ما داد تا اندوخته‌هایمان را در اختیار شما قرار دهیم، بر خود فرض می‌شماریم از همه صاحب‌نظران، به ویژه استاد گرانقدر آقای دکتر بهرام محسن پور، که بار همنمودهای سازنده خودشان بنده را یاری داده‌اند، سپاسگزاری کنم.

از خوانندگان محترم، بویژه استادان گرانقدر و محلمان عزیز که این کتاب را مطالعه خواهند فرمود، تقاضا می‌شود برای کامل تر شدن مطلب در چاپ‌های بعدی پیشنهادهای اصلاحی خود را متذکر شوند. پیشاپیش از بذل محبت آن بزرگواران نهایت تشکر و امتنان را داریم.

مؤلف